

Nobla konst och metoder kring skönlitteratur för vuxna och andra 10 december 2010

Mellan fiktion och verklighet – vad vill vi med litteraturen?

- Annette Årheim, forskare Svenska Akademien, tidigare Linnéuniversitetet, disputerat med avhandlingen: [När realismen blir orealistisk: Litteraturens "sanna historier" och unga läsares tolknings-strategier](http://www.skolporten.com/art.aspx?typ=art&id=a0a20000003wuieaa): <http://www.skolporten.com/art.aspx?typ=art&id=a0a20000003wuieaa>

Medier och identitet i gymnasisters mångkulturella vardag

Annette har följt en gymnasieklass från första dagen på gymnasiet till studenten. Eleverna har återkommande intervjuats och deltagit i gruppsamtal kring olika teman. Dessutom genomförde hon en omfattande enkät. Efter licentiatsuppsatsen fick Annette finansiella möjligheter att fördjupa undersökningen till en doktorsavhandling. Men vid denna tidpunkt kände Annette att hon inte hade mer att utveckla ur materialet. Däremot hade hon under undersökningens gång upptäckt hur mycket livshistorier påverkar eleverna, och då mycket mer än "vanlig" litteratur. Med detta som utgångspunkt styrde Annette om undersökningen och ämnet blev istället: *När realismen blir orealistisk: När realismen blir orealistisk: Litteraturens "sanna historier" och unga läsares tolkningsstrategier*

2009 fick Annette Årheim en akademiforskartjänst vid Svenska Akademien. Den innebär 5 års heltidsforskning med avsikt att ytterligare problematisera det sug efter igenkänning i litteraturen som har blivit allt mer vanlig och för alla åldrar. Vad händer med kulturarvet om vi måste känna igen oss redan från sida 1 för att vi ska fortsätta läsa? En konsekvens av detta blir att det blir allt svårare att undervisa ungdomar i litteratur från 1900-talet.

Litteraturlärares perspektiv

Litteraturvetenskap och litteraturdidaktik

Tidigare sträckte sig en lärares "didaktiska reflektioner" inte mycket längre än pekpinnen. Att reflektera över *varför* man skulle kunna saker ansågs oviktigt. En av anledningarna till att det idag finns en allt mer reflekterande hållning inom lärarprofession beror till stor del på forskning.

Litteraturlärares vardag: Litteraturen ingår i ett livslångt lärande. Här finns ny litteratur, äldre litteratur i nya tolkningar, teorier och metodutveckling. Dessutom bör litteraturläraren ta hänsyn till samhällsliga förändringar, utbildningspolitik och institutionella ramar.

Svensklärarens uppdrag/ kulturförmedlare i stort:

- Litteraturlärare
- Språklärare
- Filmlärare
- Medielärare
- Demokratipedagog
- Ramvillkor
- Vidgat textbegrepp
- Individorientering
- Identitetsämne
- Värdegrundsämne
- Lustfyllt lärande för alla
- Bekräfta elevernas "textvärldar" och erfarenheter

Från hösten 2010 har en ny lärarutbildning startats. Nu ska lärarna ha mycket djupare ämneskunskaper än tidigare. Dessutom måste man ha ett ämne som ett ingångsämne. Vidare har utbildningen en fördjupad forskningsanknytning.

Från och med 2011 ska en ny gymnasiereform sättas. Detta innebär bland annat:

- Omstrukturering program
- Reducerade inriktningsmöjligheter
- Tydligare målformuleringar
- Fördjupade ämneskunskaper utifrån inriktning
- "Alla" förväntas inte ha likvärdig målbild (studieinriktning mot högskolestudier)
- Examen återinförs

Elevens referensram i litteraturundervisning och läsning

Elever och läsare i allmänhet ställer ofta krav på omedelbar identifikation och bekräftelse i läsningen. Detta får framförallt innebörden att elever utesluter litteratur före 1990, eftersom det ligger utanför deras egen referensram. Annette har från sina undersökningar kunnat se att främmandegörning i läsningen minskar och på bekostnad av identifikation får fiktionen en sekundär plats.

”varför ska vi läsa den här gamla skitboken som ingen begriper när det finns så mycket annat bra att läsa?

Hur ska vi bemöta denna fråga som bibliotekarie? Hur motiverar lärarna?

Ska vi då ta bort den här typen av litteratur på biblioteket? Nej det tycker inte Annette, men vi bör diskutera den. Läs den tillsammans och diskutera.

I den vuxenbildande fasen söker ungdomar medietexter som bekräftar det de redan ”vet” och ”är”. I svenskundervisningen får eleverna oftast välja läsning efter intresse med motiveringen att de ska läsa något över huvud taget.

Vad ska vi tipsa en läsare om de vill ha en av dessa ”sanningsböcker”?

Annette menar att vi inte borde kalla den typen av litteratur för ”sanningsböcker” utan istället betona att det är individuella upplevelser som tolkats och vidareutvecklats (förskönats el ”förfulats”) av skribenten. Även om boken baseras på verkligheten är det alltid en subjektiv upplevelse. Det är viktigt att lyfta fram efterorden eller förorden som ofta finns i böckerna och utifrån det problematisera kring bokens innehåll och sanningshalt. MEN ifrågasätt aldrig deras läsintresse. Det ”sanningssökande” de efterfrågar måste vi respektera.

Att möta bokälskaren på webben - Adlibris delar med sig

Niklas Johnsson, Adlibris

Niklas börjar med att betona att Adlibris befinner sig på en kommersiell arena till skillnad mot biblioteken. För Adlibris handlar det hela tiden om pengar. Biblioteket har också en budget som man ska förvalta och fördela. Istället för antal sålda böcker mäter biblioteken sitt resultat genom bland annat utlån, besök och aktiviteter.

Niklas menar att vi trots att vi lever i en kravfylld värld med sparkrav måste vi våga pröva nya metoder. Testa, men också utvärdera. Fungerade inte metoden, ja då gör vi något annat. Biblioteken borde slåss mer för att visa vad vi faktiskt gör och vad det genererar. Biblioteken borde inte vara rädda för att närma sig ett kommersiellt sätt att närma sig kunder/besökare/låntagare/användare; att gå ett steg längre och inte tänka så mycket i Regionbiblioteket i Kalmar län, Nobla konst och metoder 10 december 2010

gamla banor med fokus på bibliotekets roll i samhället. Niklas menar att bibliotekets samhällsnyttiga roll kanske inte riktigt ligger rätt i tiden.

Adlibris pratar till och om bokälskaren. Biblioteket är en av bokälskarnas naturliga arenor. En bokälskare har väldigt speciella krav på vad de vill ha, men framförallt vill de ha ett rikt utbud.

Biblioteken ses generellt sett som den smala litteraturens beskyddare, i likhet med den lilla bokhandeln och i linje med bokälskarnas traditionella smak. Adlibris profilerar sig inte som den smala litteraturens beskyddare men har ändå bland de 6 miljoner titlar Adlibris erbjuder även de som den lilla bokhandeln har (eller inte har råd att ha hemma i lager). Trots att Adlibris exponerar storsäljare hårt skyr inte bokälskaren Adlibris.

Våga marknadsföra och våga ta influenser!

Vad gömmer sig bakom adlibris.com. Hur utvecklas Adlibris sida och de aktiviteter som sker? Hur hålls sidan i liv och attraktiv? Hur hade det gått för Adlibris om den vår sida hade sett likadan ut som den gjorde år 2000?!

Grunden för att kunna hålla en sida i likhet med Adlibris vid liv är att ha skapat och att följa en marknadsplan. Mycket av det som händer på sidan styrs av förlagsavtal, exempelvis annonsering. Hamnar en bok på framsidan (högerkolumnen) så har Adlibris ett avtal med förlaget som styr hur de vill att deras medier ska exponeras.

För att få användare att återkomma till en sida krävs det aktivitet. Det ska hända nya saker varje dygn! Adlibris följer hela tiden vad som sker i media. Idag är det fem personer som arbetar med innehållet på Adlibris sida. De har till uppgift att hela tiden hålla sig a' jour med vad som sker och sägs i media och i bloggar. De läser recensioner i alla stora morgontidningar med yttersta syftet att snoka rätt på vad som skulle/kommer att trigga en försäljningen av en viss typ av litteratur eller specifik bok. Det handlar alltså OMVÄRLDSBEVAKNING och den sker helt manuellt.

Niklas poängterar att det är viktigt att veta varför man gör rätt saker. Hur vet man det då? Mät aktivitet! Adlibris mäter antal klick som leder till köp. Enkelhet, snygg, triggar köpbetende.

När det gäller biblioteken så är man ju lång framme i It-utvecklingen när det handlar om exempelvis databaser säger Niklas. Men där efter är det stopp. När det handlar om webb-Lay-out och trigande till mer aktivitet på biblioteket i form av exempelvis utlån faller biblioteken platt. Niklas förstår att en del kan förklaras i att de system biblioteken arbetar med som i många fall har en stel utformning med fasta ramar. Men trots det tror han att det finns utrymme för att skapa roligare, mer spännande och attraherande bibliotekswebb.

1. Besluta vad ni vill göra med webben. Vad är tanken. Vill vi ha en ökad utlåning? Vad vill vi med våran webb.
2. Ha en person som äger "projektet". Gärna fler inspiratörer, men en som är ansvarig.
3. Ha gärna ambitionen att ha alla funktioner som Adlibris ha, men kör inte på med allting, utan gör det bra. Om ett år ska varje katalogpost exempelvis ha länkning till recension.

Bibliotekens webbplatser borde se mer "kommersiella ut fast med kommunal prägel"...

Möt Författarcentrum Syd

Anna Alsmark

Författarcentrum Syd ligger i Malmö. De är två stycken heltidsanställda.

Syftet i författarcentrum Syd är att sprida litteraturen i samhället, skapa möten, skapa uppdrag till författare genom att marknadsföra, skapa projekt, anpassa oss efter andra aktörer/samarbetspartner och synliggöra författare och litteratur.

För att författarcentrum ska marknadsföra en författare ska han/hon ha gett ut två egna böcker (även de som använder sig av egna förlag). Författarcentrum utför ingen kvalitetsgranskning, så som författarförbundet.

Projekt

En del av författarcentrums syfte är att skapa projekt, ofta sker dessa i samarbete med lärare.

Exempel:

Två skolor: en invandrarskola och en medelklasskola, det vill säga olika slags elever med olika förutsättningar. Eleverna fick träffa en författare som de tidigare läst. Därefter skrev barnen brev till varandra (mellan skolorna). Därefter skrev dem dikter. När barnen skrivit dikterna kom de på att de gärna ville skapa en bok och kontaktade då oss för att få råd om sponsorer och pengar till publicering av boken.

Författarcentrum Syd hjälpte dem att komma i kontakt med en poet och barnboksförfattare som berättade om betydelsen av en boks omslag. Eleverna fick därefter själva måla en framsida till deras gemensamma bok och författaren fick till uppgift att utse den bästa bilden.

Anna Alsmark fick av oss medverkande till uppdrag att närmare undersöka möjligheten att utforma författarturnéer i länet.

Antecknat av Jenny Englund

Regionbiblioteket i Kalmar län, Nobla konst och metoder 10 decem

